

หัวข้อการค้นคว้าแบบอิสระ ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเลี้ยงไส้เดือนดินในเขตพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

ผู้เขียน นางสาวราชวัณ บุญยัง

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

คณะกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.รจ ศิริสัตย์ลักษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์คุณหญิง ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ ดร.อรรณ นัทรศิริรุ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไส้เดือนดิน 2) ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเลี้ยงไส้เดือนดิน และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไส้เดือนดินในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไส้เดือนดินใน 4 จังหวัดของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ได้แก่ 1) โครงการขยายผลโครงการหลวงคลองลาน อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร 2) โครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ต.ทุ่งข้าวพวง อ.เขียงดาว จ.เขียงใหม่ 3) โครงการขยายผลโครงการหลวงโป่งคำ ต.คู่งษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน และ 4) โครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเขย่ง ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี จำนวน 120 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.3 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า มีสมาชิกในครัวเรือน 1 - 3 มีแรงงานในครัวเรือน 1 - 3 คน มีรายได้จากการเกษตรอยู่ในช่วง 50,000 - 100,000 บาทต่อปี มีรายได้รวม 50,000 - 100,000 บาทต่อปี มีขนาดที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร 1 - 5 ไร่ และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน

ส่วนการศึกษาด้านการเลี้ยงไส้เดือนดิน การใช้ประโยชน์จากปุ๋ยมูลไส้เดือนดิน และน้ำหมักมูลไส้เดือนดินของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทุกคนได้รับข่าวสาร การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเลี้ยงไส้เดือนดิน และพันธุ์ไส้เดือนดินจากเจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวง เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไส้เดือนดินในโรงเรือนขนาดเล็ก ใช้มูลสัตว์และขยะอินทรีย์เป็นอาหารของไส้เดือนดิน

ปัจจุบันมีไส้เดือนดินมากกว่า 3,000 ตัว มีอัตราการผลิตปุ๋ยหมักน้อยกว่า 1 กิโลกรัม/ไร่/เดือนและผลิตน้ำหมักมูลไส้เดือนดินได้ น้อยกว่า 1 ลิตร/ไร่/เดือน ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักมูลไส้เดือนดินในการปลูกผัก เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไส้เดือนดินมา 1 ปี โดยใช้ทุกครั้งที่ปลูกพืช เกษตรกรทุกคนใช้น้ำหมักมูลไส้เดือนดินฉีดพ่นทางใบ ในช่วงที่พืชเจริญเติบโต หลังจากใช้น้ำหมักมูลไส้เดือนดิน เกษตรกรร้อยละ 74 มีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ลดลง โดยลดลงจากเดิม 1 - 5 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 26 - 50 และยังไม่มียาได้จากการจำหน่ายปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักมูลไส้เดือนดิน

จากการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเลี้ยงไส้เดือนดิน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจมากในทุกประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับ ด้านการจัดการในการเลี้ยงไส้เดือนดิน ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเลี้ยงไส้เดือนดิน ด้านประสิทธิภาพของปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักไส้เดือนดินในการผลิตพืช และด้านการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ แต่เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นหลักด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเลี้ยงไส้เดือนดิน โดยประเด็นย่อยเรื่องรายได้จากการจำหน่ายปุ๋ยหมักและน้ำหมักมูลไส้เดือนดิน เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับน้อย

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ เก็บปุ๋ยไส้เดือนดินได้น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ และยังขาดความรู้เรื่องอัตราการใช้ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนดินและน้ำหมักมูลไส้เดือนดิน จึงต้องการขยายการเลี้ยงไส้เดือนดินให้มีบ่อขนาดใหญ่มากขึ้น ต้องการให้จัดทำเอกสารที่อ่านเข้าใจง่าย มีการจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานในสถานที่เลี้ยงเป็นอาชีพอยากให้ถ่ายทอดสู่เกษตรกรให้แพร่หลาย ตลอดจนอยากให้มีตลาดที่สามารถจำหน่ายไส้เดือนดินมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title Farmers' Level of Satisfaction Towards Earthworm Raising in
Extend Areas of the Royal Project

Author Ms. Warakhwan Bunyoung

Degree Master of Science Agricultural Extension

Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Ruth Sirisunyaluck Advisor

Assoc. Prof. Dusdee Na Lampang Co-advisor

Dr. Arawan Shutsrirung Co-advisor

ABSTRACT

The objectives of this independent study were 1) to study the basic economic and social factors of earthworm-raising farmers, 2) to study the satisfaction levels of the earthworm-raising farmers and 3) to investigate problems and provide suggestions for earthworm-raising farmers in the extension areas of the Royal Project.

The test units in this study include the earthworm-raising farmers from 4 provinces, who have been participating in the extension areas of the Royal project. The studied areas are including 120 representatives from: the extension area of the Royal Project site on KhlongLan, KamphaengPhet province, the extension area of the Royal Project site on HuaiPao, Tung KhaowPoung sub-district, Chiang Daodistrict, Chiang Mai province, the extension area of the Royal Project site on Pong Kham, Dou Pong sub-district, Santisuk district, Nan province and the last area is the extension area of the Royal Project site on HuaiKayang, HuaiKayang sub-district, ThongPhaPhum district, KamphaengPhet province. The data was collected using questionnaires and analyzed by applying descriptive statistics; for instance, frequency, average, maximum, minimum, standard deviation and weight average.

According to the study, 58% of the earthworm-raising farmers are male aged between 51 – 60 years-old. The education levels ranged from graduated or equivalent to Primary level, Prathom 6. The sampling family consists of 1 - 3 members, and all members can work as household labors.

The average of family income related to agricultural sector revealed in range of 50,000 - 100,000 Baht per annum, while the total income is 50,000-1000,000 Baht per annum. In average, sampling households own the land in range of 1 – 5 Rai, and most of these samples are farmers.

According to the studies of earthworm raising in each area, the utilization of vermicompost and worm-tea production, all the farmers state that they have been provided with beneficial news and knowledge in earthworms when attend to the training and received earthworms from the Royal Project staff. The majorities of farmers raise their earthworms in small-scale greenhouse, and feed them with animal manure and organic waste. At present, there are more than 3,000 earthworms and has the composting rate of earthworm compost less than 1 kilogram/Rai monthly. Mostly, worm tea and vermicompost were applied in local vegetable beds. The farmers have one-year experience on earthworm raising, and they always apply earthworm products to their crops. The worm tea was applied to plants by foliar spraying on their leaves during the growing period. As a result of using earthworm products, it appeared that 74% of farmers use fewer chemicals by 1 – 5 kilograms/Rai. Moreover, it was found that agricultural production increased by 26 – 50 % . However, there is currently none of the incomes generated from earthworm products yet.

Studies on farmers' satisfaction levels of earthworm raising revealed that farmers were satisfied in every main aspects including the knowledge and technologies dissemination, earthworm raising management, benefit of earthworm, effectiveness of vermicompost and worm tea toward plant production process, the performance of extensional staff. However, considering in details, the satisfaction on benefit of earthworm, mainly about income from selling earthworm products, was rated in low satisfaction.

Problems and recommendations in this study were pointed out at the potential of vermicompost and worm tea, which are insufficient to meet farmers' demand and the lack of knowledge about the optimal ratio of the earthworm product use. It is recommended that farmers are required to increase the earthworm-pond size. Moreover, the farmers need more user-friendly documents, request for training and field trip to the place where the earthworms are successfully bred. They also want staff to share the knowledge extensively. The specific market for the earthworm products is required.